

Dingsdag

den 17 November.

FRANKFORT, den 13den November.

In eenen brief van de Russische grenzen wordt het volgende gemeld: « Bij het departement van buitenlandsche zaken te Petersburg heerscht tegenwoordig groote drukte. Men meent dat eene der voornaamste zaken, welke er behandeld worden, zijn de minnelijke verdraggen, welke de hoven van Engeland en Frankrijk ten behoeve der Porte gedaan hebben, en men denkt, dat de bemoeijingen van deze hoven, om Zijne Majesteit den Keizer tot eene vermindering der som voor oorlogskosten en eene verkorting van den tijd der militaire bezetting van het Turksche rijk te bewegen, niet vruchteloos zullen zijn. Ofschoon bij het traktaat van Adrianopel de militaire bezetting van Moldavie en Wallachië bepaald is, zou de Porte echter, meent men, wel eene verandering kwamen kunnen, en eene andere maatregel voor de belasting, welke de Porte te betalen heeft, kunnen aangegonnen worden. Het Russische kabinet wil in elk opzigt het bewijs geven, dat de gematigde beginselen, welke hetzelfde bij den aanvang van den oorlog heeft beleden, ernstig gemeend waren, en hetzelfde daarin volhardend zal, zoo lang deze handelwijze naar behoren gewaardeerd, en geene nieuwe reden tot klagen gegeven wordt. Het zou derhalve niet onmogelijk zijn, dat van de bezetting der vorstendommen afgezien, en in plaats daarvan eene vesting aan de Zwarte Zee (men denkt Trebisonde) zoo lang aan de Russische troepen overgeleverd wierd, tot dat de Porte hare schuld gekweten heeft. Voor den Sultan zou deze overeenkomst, als zij tot stand mogt komen, van groot belang zijn; want hij zou dan vroeger de bepaalde schatting van de vorstendommen ontvangen, en daardoor gemakkelijker de noodige gelden voor Rusland bekomen kunnen. Doch ook Rusland zou daardoor nog eenen beloop van zorg voor de vervulling der traktaaten verkrijgen; want het bezit der haven van Trebisonde is voor de scheepvaart op de Zwarte Zee van groot belang, en de vesting zelf in een krijgskundig opzigt mede zeer gewichtig, daar zij de gemeenschap met de Aziatische provincien bevordert of stremmen kan, en hare sterkte in den loop van dezen veldtocht beproefd is geworden; terwijl daarentegen door de bezetting der vorstendommen voor Rusland weinig gewonnen is, daar men dezelve spoedig weder zoude kunnen innemen, ingeval de Porte hare verplichtingen niet mogt vervullen. — Het lot van Griekenland, dat nu nader te Londen zal beslist worden, is mede een onderwerp der beraadslagingen te Petersburg, en men mag hopen, dat het Grieksche volk eertlang zijne herrijzenis zal vieren, en de staat zulke grenzen bekomen zal, als voor zijne voligheid noodzakelijk is en voor de ontwikkeling zijner krachten vereischt wordt. Want zijne toekomstige Koning en haren Koningin zullen zeker niets verzuimd worden, om hunne toekomstige welvaart zoo veel mogelijk te verzekeren.

— De Italiaansche dagbladen deelen een bericht mede van den Griekschen generaal *Demetrius Ypsilanti*, waarbij hij aan den president van Griekenland kennis geeft van eene, op den 22sten September j.l., behaalde overwinning op de Turksche krijgsmagt in Livadie. Deze overwinning is zoo volledig geweest, dat de Turksche bevelhebbers ten gevolge daarvan een verdrag hebben aangegaan, om Livadie geheel te ontrenten en met hunne troepen naar Thessalie terug te trekken.

— Van de Servische grenzen wordt gemeld, dat, volgens brieven uit Adrianopel, de veldmaarschalk graaf *Diebitsch* den generaal *Krassowski* heeft aangeschreven, om zich gereed te maken tot eenen aanval op den pacha van Scutari, indien dezelve de bevelen van den Sultan nog langer wederstreven, en op den gesloten vrede geen acht slaan mogt. De pacha schijnt hiervan de lucht gekregen te hebben; althans hij houdt zich sedert dien tijd niet alleen rustig met zijne Albanen, maar heeft ook, zoo als men verzekert, het grootste gedeelte derzelve naar Sophia terug doen trekken. Het schijnt, dat zijne krijgsmagt bestemd is om Adrianopel te bezetten, zoodra deze stad door de Russen zal zijn ontruimd.

— Volgens een bericht van den generaal *Diebitsch* aan den divan te Bucharrest, zal binnen kort een gedeelte der Russische troepen aan gene zijde van den Donau over deze rivier komen, om in de vorstendommen de winterkwartieren te betrekken. Zes bataljons infanterie, 8 eskadrons kavallerie, eenige artillerie en een regiment kozakken van het korps van den generaal *Kisselew* gaan bij Silistria, en 6 bataljons infanterie, 10 eskadrons kavallerie met de daartoe behoorende artillerie en een regiment kozakken bij Hirsowa over den Donau.

Ook de 5de, 6de en 8ste divisien zullen later over Hirsowa terugkeeren, zoodat de vorstendommen gedurende dezen winter weder vol troepen zullen zijn.

— Volgens hetgeen de Oostenrijksche dagbladen thans van de onderhandelingen omtrent Griekenland bekend maken, is reeds bij de conferentien te Konstantinopel in aanmerking gekomen, om de grenzen van den Helwen staat nader van de golf van Volo tot aan de golf van Arta uit te breiden.

BERLYN, den 11den November.

Te Stolp, in Pommeren, is den 26sten October een merkwaardige bevinger in hechtenis genomen. Door zich voor een doofstomme uit te geven, had hij de militaire dienst in zijn vaderland, Holland, weten te ontduiken, vervolgens op eene reis over Munster, Hanover, Kassel, Lünenburg, Hamburg, Schwerin, Berlijn, Dantzig en Koningsberg de rol van doofstomme zoo goed vol gehouden, dat hij medelijden en ondersteuning vond, ja in het hospitaal te Elbing 23 weken doorbragt, zonder

zich te verraden. Een door hem te Nijmegen gepleegde diefstal heeft aanleiding gegeven, dat hij is onderzocht en pakt is geworden. Zijn naam is *Goldstein*, hij is geboortig van Amsterdam, van de joodsche godsdienst en 26 jaar oud. Hij heeft vroeger met een troep paardenrijders Holand, Frankrijk, Italie, Engeland, Oostschland, Hongarije, Rusland en Denemarken doorgereisd; hij spreekt verscheidene levendige talen, het vloekendste echter Hollandsch, Duitsch en Fransch.

PARYS, den 15den November.

De journalen houden zich thans dagelijks bezig met de verwacht wordende ontbinding van de kamer der afgevaardigden. De ministeriële bevelen, dat de liberalen bang voor dezen maatregel zijn en er geene gunstige gevolgen voor hen van te gemoet zien; de liberalen verklaren daarentegen, dat zij bij de nieuwe verkiezingen zeker van de overwinning zijn. De ultra's van haren kant zeggen, dat in eedlantig taal de Koning zich boven de wet zou moeten verheffen.

— Volgens een der dagbladen, zouden er vrij ernstige onderhandelingen tusschen de hoven van Petersburg, Parijs en Londen, over de Oostenrijksche aangelegenheden, plaats hebben, en Oostenrijk tegenwoordig naar de zijde van Rusland overhellen.

— Uit eene opgave, betrekkelijk het zeewezen, blijkt, dat Frankrijk op den 1sten Januarij 279 oorlogsschepen had, waaronder 33 linesschepen en 41 fregatten.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting van Donderdag den 12den November.

Ten over half 12 ure wordt de vergadering geopend.

De tribunes zijn vol toehoorders.

Er zijn, met den voorzitter, 86 leden tegenwoordig.

De notulen van het verhandelde in de zitting van Dingsdag den 10den dezer, worden gelezen en goedgekeurd.

Er zijn drie verzoekschriften ontvangen, als:

10. Van de stalhouderesse *Beusekom*, te Loenen aan de Vecht, zich beklagende over de bestaande wet op de paardenposterij; 20. van zes zontzielers uit de gemeente Rons, in Oost-Vlaanderen, zich beklagende over de voorgestelde verhooging van de belasting op het zout; 30. van den heer *Pontan*, welke thans te Ulden, in het koninkrijk Hanover is en zich beklagt dat art. 4 van de Nederlandsche grondwet, ten zijnen opzichte, geschonden is.

De voorzitter stelt voor, de verzoekschriften aan de daartoe bestemde commissie te verzenden.

De heer *van Reenen*: ik oordeel dat men het laatste ingekomene verzoekschrift niet behoort aan te nemen. Onze grondwet geeft aan elk ingekomen, maar niet aan eene verzoeking; het regt is te dienen.

De heer *de Bruckère*: wanneer aan den vorm of aan het verzoekschrift iets ontbreekt, dan staat het aan de commissie tot de verzoekschriften om ons daarop aandachtig te maken; doch men kan tegen de verzending van hetzelfde niets aanvoeren. (*Ondersteund! Ondersteund!*)

De heer *le Hon*: men heeft dikwijls ongeteekende requesten ontvangen; men heeft die altijd naar de commissie verzonden, welke ons daarop rapporteert. Ik verzoek de verzending aan de commissie. (*Ondersteund! Ondersteund!*)

De drie verzoekschriften worden dan ook verzonden aan de commissie.

De beraadslagingen over de al of niet toelating van den heer *Brugmans* worden geopend.

De heer *van Reenen* spreekt eene uitgebreide redevoering uit voor de toelating van den heer *Brugmans*. Hij oordeelt dat de permanente commissie niet comptabel is: dat de stukken van de rekenkamer als voldoende beschouwd kunnen worden, en dat men reeds genoeg in de zaak zelve getreden is. De Kamer heeft het regt om de geschillen, welke omtrent een nieuw gekozen lid opkomen, te beslissen; maar nu zoude het een geschilpunt worden over de attributen der rekenkamer en van het amortisatie-syndicaat; het zoude worden een onderzoek van de regt en plichten van het syndicaat. De redenaar bewert, dat art. 92 der grondwet, in den striksten zin genomen moet worden, of men zoude zich anders in de grootste zwarigheden wikkelen, daar men dan al de leden van het syndicaat zoude moeten uitsluiten. Het woord comptabel kan niet worden toegepast op degenen, die administratief rekenplichtig zijn. Verder konden de leden van het syndicaat, die in deze vergadering zitting hebben, verklaren, of zij de rekening van het syndicaat gesloten hebben? Of zij niet alle rekeningen nagegaan hebben? Of zij niet alles op de meest nauwkeurige wijze onderzocht hebben? Dit alles doet de permanente commissie niet, welke dus ook niet comptabel is. De spreker gaf zijn verlangen te kennen, dat deze zaak spoedig en ten voordeele van den heer *Brugmans* beslist zoude worden.

De heer *van Dam van Isselt* zegt, dat hij sedert de laatste beraadslaging over deze zaak, door de inlevering der twee certificaten van de algemeene rekenkamer, niet overtuigd geworden is, dat de permanente commissie niet comptabel is en dat art. 33 van de wet van den 21sten Junij 1820 hem in zijn gevoelen doet volhardend. Bij de overweging van art. 23 van de wet, waarbij gesproken wordt over werkelijke, gewone en buitengewone aan den laude complabele ambtenaren, had men in deze Kamer eene aanmerking gemaakt, wat men door dusdanige complabele ambtenaren verstond? de antwoorden van de ministers, op deze vraag, haalde de spreker mede tot staving van zijn gevoelen aan. Verder, wanneer de algemeene vergadering eens niet goedvond, de voorloopige door de permanente commissie geslootene rekeningen aan te nemen, en

zij dezelve verwiert, omdat er gelden op die rekening waren, welke niet kon aannemen, is dan de thesaurier ook aansprakelijk, alhoewel hij van de permanente commissie last heeft gekregen om die betalingen te doen. De spreker zal tegen de admittie stemmen.

De heer *Luÿben* blijft volhouden in zijn reeds vroeger geuit gevoelen, dat de permanente comptabel is. Hij zou gaarne van zijn dwaling terug komen, doch verklaart met leedwezen, zijn gevoelen niet te kunnen veranderen, en dat hoe meer hij de zaak inziet, hoe meer hij van de comptabiliteit van die commissie wordt overtuigd. Waarom zou men de instructie van die commissie aan de Kamer niet willen overleggen? De spreker bestrijdt al de gronden voor de toelating en zegt, dat juist, omdat de wet zoo duidelijk is omtrent deze comptabiliteit, de Koning het niet noodig geoordeeld heeft aan de rekenkamer die commissie als comptabel op de lijst op te geven. Verkrijgt de permanente commissie geen enorme sommen in handen om 's lands schuld te amortiseren? Heeft zij dan geen beheer van penningen? Verder zijn de ministeriele antwoorden omtrent de wet van 1822 zoo juist omtrent een comptabel ambtenaar, dat alle verdere twijfelingen moeten ophouden en genoeg bewijzen, dat de permanente commissie rekenplichtig aan den lande moet zijn. Hij zal dan ook tegen de toelating van den heer *Brugmans* stemmen.

De heer *Weerts* verklaart zich mede tegen de toelating van den heer *Brugmans*.

De heeren *Fabry Longrée*, *Pescatorz*, *de Stassart*, *Angillis*, *Trenléaux*, *Barthelémy*, *Liedel de Well* en *Fallon* geven alle opvolgende hunne gevoelens tegen, en de heeren *de Jonge*, *Luzac*, *van Toulon*, *Dijkmeester*, *Sypkens*, *Donker Curtius* en *Bijleveld* voor de toelating te kennen. De leden, die tegen de toelating hebben gesproken oordeelden algemeen, dat de overgelegde stukken van de algemeene rekenkamer niet bewezen, dat de permanente commissie niet comptabel is of moest zijn; dat men alleen, door met de handelingen en werkzaamheden van de permanente commissie bekend te worden, oordeelen kon, of de permanente commissie comptabel was; dat men de leden van het geheele sindicaat niet als comptabel konde beschouwen; dat de Kamer niet genoeg ingelicht was, en dat men zich in den twijfel onthouden moest hem aan te nemen.

De heer *Angillis* verlangde voornamelijk het reglement van de permanente commissie, maar dacht dat wegens den geheimen sluijer, waarmede die instelling overdekt was, men zekerlijk dat reglement niet geven zoude. Hij zeide, dat de leden van het sindicaat geheel kosteloos deze bevoening waarnamen, want eenige guldens reiskosten en een goed diner op eenen dag, konde als geen traktement aangemerkt worden. (Men lacht)

Onder de leden, welke voor de toelating hebben gesproken, hebben zich de heeren *de Jonge*, *Luzac*, *Sypkens* en *Bijleveld* onderscheiden. Zij oordeelden, dat er geen onderscheid tusschen de permanente commissie en het algemeen sindicaat was; dat, wanneer men den heer *Brugmans* niet zoude toelaten, er eene uitlegging van de grondwet zoude plaats hebben, die door deze Kamer alleen niet zoude mogen geschieden; eene uitlegging, geheel strijdig met de reeds aangenomene beginselen; dat verder de certificaten van de rekenkamer, van een geconstitueerd, grondwettig daargesteld collegie, allen twijfel wegnam.

Nadat alle deze redenaars het woord gevoerd hadden, gaven vele leden hunne vertalingen te kennen, om de zaak heden tot een einde te brengen; doch er ontstond vervolgens eene zeer korte woordenwisseling, waarmede in de hoofdzake omvraag brengen zoude. Men besluit tot de hoofdelijke stemming over te gaan en de vraag aldus te stellen: vereenigt de Kamer zich al dan niet met het rapport van de meerderheid van hare commissie tot de toelating van den heer *Brugmans*.

Men gaat over ter stemming: 45 leden verklaren zich tegen en 41 leden voor de toelating van den heer *Brugmans*.

Het besluit dezer stemming is dienvolgens, dat de heer *Brugmans* als lid der Kamer niet wordt toegeaten, omdat de post van lid van de permanente commissie van het amortisatie-sindicaat strijdig is met die van lid van de Staten-Generaal.

Voor de toelating hebben gestemd de heeren *Bijleveld*, *de Jonghe*, *Donker Curtius*, *van Wickevoort Crommelin*, *Hinlopen*, *Sandberg*, *Rengers*, *van Tuyl van Coelhorst*, *van Alberda van Bloemersma*, *van Heelans*, *van de Kastele*, *de Borchgrave*, *van Alphen*, *Baetjer*, *van Reenen*, *Repelaer*, *Geelhand*, *van Randwijck*, *Dedel*, *van Ulenhove*, *Collot d'Escury*, *van Tuyl van Heeze*, *van Nagell*, *Dijkmeester*, *van Toulon*, *G. C. Clifford*, *Clifford*, *Gockinga*, *Jariges*, *Boddaert*, *de Moor*, *Verheijen*, *Luzac*, *Sypkens*, *van Meuwien*, *van Asch van Wijck*, *Beelaerts*, *Warin*, *Heijne van Papendrecht*, *van Sijzama* en de voorzitter *M. Corver Hoofst*.

Tegen de toelating hebben gestemd de heeren: *Luÿben*, *Angillis*, *van den Broucke van Terbeque*, *de Stassart*, *van Dam van Iselt*, *Pescatorz*, *de Brouckere*, *d'Anethan*, *Collet*, *Faber*, *Fabry Longrée*, *Pyche*, *Taintenier*, *Dumont*, *van den Hove*, *de Liedel de Well*, *Sandelin*, *Goelens*, *Surmont de Polsberghe*, *de Cellés*, *de Secus*, *Weerts*, *de la Vielleuze*, *de Rouch*, *Cogels*, *de Boussier*, *Serruys*, *Cappers*, *de Langhe*, *van Genechien*, *Trenléaux*, *Della Cella*, *de Hilde*, *Boeijé*, *Barthelémy*, *de Melotte de d'Envoz*, *Fallon*, *de Gerlache*, *Coppieters*, *van Velsen*, *de Waepenaert*, *Claessens Moris*, *Verunneiman*, *d'Omalius*, *Thierry*, *le Hon* en *Surlat de Chokier*.

Afwezig waren de heeren: *Huijsman d'Annecroix*, *de Smellinck*, *Paschal d'Onijn*, *van Hulthem*, *Huytens Kerremans*, *van Crombrughe*, *Reyphans*, *du Chastel*, *de Roisin*, *Maréchal*, *de Stockheyn*, *van Sasse van Yssel*, *Ingenhousz*, *van Lijnden*, *van Hees*, *Fontein-Verschuier*, *Fockema*, *Lycklama*, *Lemmer*, *Yssel de Schapper*, *van Sachtelen*, *van Heijden tot Huisenstein* en twee vacante plaatsen.

De vergadering wordt gescheiden zonder bepaalden tijd van bijeenkomst. **GRAVENHAGE**, den 15den November.

(Partikuliere correspondentie.)

Gisteren is in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal eene petitie uit Bergen, in Henegouwen, voorgelezen, alleen het verzoek betreffende, om deze petitie te gebruiken, ten einde de wapenen in den brand te steken, en verder, dat het aan de Kamer moge behagen een besluit te nemen, dat alle petitionarissen in het gekkenhuis

zullen worden geplaatst. Zoo wel in de vergadering zelve als algemeen buiten dezelve, heeft deze gerastige inval een universeel gelach, en, ten spijt van al de exhorterende dagbladen, eene algemeene volkomening verwekt.

Voorzitter verkrijgt de heer *Barthelémy* het woord, ter ontwikkeling van een, in de gebruikelijke vormen, aan den voorzitter overhandigd voorstel, strekkende ter vaststelling van de wijze, welke de Staten-Generaal volgen moeten, wanneer zij, volgens art. 177 der grondwet, hun verlof moeten verleen om de in dat artikel bepaalde hoofd-ambtenaren in regten te betrekken. Art. 177 der grondwet luidt: « De leden der Staten-Generaal, de hoofden der departementen van algemeen bestuur, de leden van den Raad van State, de Commissarissen van den Koning in de provincien, staan te regt voor den Hoogen Raad, wegens alle misdrijven, gedurende den tijd hunner functien begaan. Wegens misdrijven in het uitoefenen van derzelver functien begaan, worden zij nimmer in regten betrokken, dan nadat doot de vergadering der Staten-Generaal daartoe uitdrukkelijk verlof is verleend.»

Uit dit artikel blijkt, zeide de heer *Barthelémy*, dat hooge ambtenaren en verder bij hetzelfde opgenoemde personen, misdrijven in het uitoefenen hunner functien kunnen begaan; het erkent tevens, dat zij daarvoor, na uitdrukkelijk verlof der Staten-Generaal, in regten kunnen worden betrokken; doch nu bestaat er nog niet de minste bepaling, hoe dat verlof zal worden verleend, op welke wijze daarbij moet gehandeld, en welke vooraf te dezen in acht behoort te worden genomen. Het is mij genoot tot het doen van een voorstel, waarin die wijze geregeld wordt en alzoo aan dat art. van de grondwet gevolg wordt gegeven. Het is noodzakelijk aan eene der grootste regten en pligten van de Staten-Generaal te voldoen; het is noodzakelijk, zal het art. 177 der grondwet geen ijdel klank, geen bloot formulier zijn. Niets belet u, Ed. Mog. Heeren! u met dit voorstel bezig te houden; hetzelve is in den behoorlijken vorm, bij de grondwet bepaald, ingerigt, en kan aldus een onderwerp uwer bemoeijingen, nitmaken. Mijn grootste verlangen is, dat het uwe goedkeuring zal wegdragen.

Het ontwerp is in zes artikelen vervaard, en bepaalt, dat, wanneer een lid van de Tweede Kamer redenen aanwezig vindt om een' hoogen ambtenaar in regten te betrekken, hij daartoe een voorstel doet in den gewonen vorm; dat dit voorstel naar de afdeelingen zal worden verzonden, welke hetzelve overwegen zullen; dat vervolgens een verwijf van twintig dagen zal worden gegeven, alvorens de centrale afdeeling daaraan haar verslag uitbrengt, ten einde de noodige stukken en inlichtingen tot ontlasting en verdediging kunnen worden ingeleverd; dat, wanneer de centrale afdeeling haar verslag zal hebben uitgebragt, de beraadslagingen zullen plaats hebben, en zoo, ten slotte derzelve, het voorstel moet worden aangenomen, hetzelve naar de Eerste Kamer zal worden gezonden op de gebruikelijke wijze, doch met weglating in den geleibrief van de woorden: *ontwerp van wet*; dat, zoo de Eerste Kamer zich met het besluit heeft vereenigd, de voorzitter van de Staten-Generaal aan den procureur-generaal van eene regthank, last zal geven om hem, ofe het misdrijf begaan heeft, in regten te betrekken; zullende aan den Procureur-Generaal worden overgelegd een afschrift van de processen-verbaal van de zittingen der Kamer, waarin over dit onderwerp gehandeld is. Bij het laatste artikel wordt bepaald, dat, zoo er een verzoekschrift aan de Kamer moet worden aangeboden, om een' hoogen ambtenaar in regten te betrekken, hetzelve op de gewone wijze aan de commissie tot de petitiën te verzenden, welke alsdan, zoo zij daartoe termen moog vinden, de magt zal hebben, om een zoodanig voorstel te doen.

Dit ontwerp, alsmede de memorie van toelichting en de aanspraak van den voorsteller, zullen worden gedrukt en roodgedrukt en verzonden aan de afdeelingen.

— De *Courrier des Pays-Bas* maakt gewar van een complot van de heeren *Asser* en *van Maanen*, rezen, om drie leden van de Staten-Generaal te deballoteren in de sociëteit op het plein. Hij denkt echter niet, dat het zal gebeuren: « want, zegt hij, *quo qu'on en dise il est encore DES GENS RAISONNABLES.* — Die ballotage heeft alaren plaats gehad, en van de 166 leden, die tegenwoordig waren, hebben er 109 voor en 7 tegen gestemd.

UTRECHT, den 14den November.

De Javasche dagbladen van den 25sten Julij melden, dat de Nederlandsche troepen, onder bevel van de oversten *Liedel*, *Bauer* en *Van Klave*, vele voordeelen op den vijand *Diapo Negoro* hebben behaald. Den 26sten Julij hadden zij hem bij *Kaditangoe*, in de Bagellen, tusschen de zee en een moeras gebragt en eene belangrijke overwinning behaald. Ook andere kerpen van *Diapo Negoro* waren geslagen en verstoord; eenige hoofden hadden de zijde van *Diapo* verlaten en zich onderworpen. Dood, van alle kanten benard, zoude, zoo men hoopte, een oorlog moede worden, waarbij hij niets won en zijne Jandslieden in ellende stiet. Het Nederlandsch leger op Java had een gevoelig melite geleden doot den doot van den generaal *Birhoff*, op den 7den Julij te *Batavia* overleden, welke uit Nederland was gekomene. *De Nederlandsche troepen in Nederlandsch Indië.*

Mengelwerk.

Aan de Redactie!

Vervuld met belangstelling in het welzijn van het gemeene vaderland, waren mij de onlusten in *Brabant*, van den aanvang af, geen onverschillig verschijnsel; gretig las ik de bladen, daar uitkomende, doch kwam even spoedig daarvan terug. Ik had gemeend de stem van dat volk zelf te zullen hooren, dat onder een vreedzaam, sedert meer dan twee honderd jaren van zijne stamgenooten gescheiden, veel en ander oogpunt moest beschouwen. Jan zij, die zich, gedurende dat verloop, zelfstandig en met roem hadden staande gehouden, en eene meer eigene wijs van beschouwen hadden aangegeven of hewaard. Maar in plaats van de stem van andersdenkende, maar welgezinde *Brabanters*, *Vlamingen* of *Walen*, hoorde ik in *le Catholique* en *le Courrier des Pays-Bas*, een toon, die bewees, dat men met Franschen had te

doen, hetzij dan door geboorte of opvoeding, en wel met Franschen, vreemd aan de echt fransche beschaving. Dan eens meent men in hunne bladen den nagal te hooren van dat razende en dolle volksgejoel, dat voor omtrent veertig jaren Europa ontzette en Frankrijk met gruwel vervulde. Dan weder heerscht in dezelve die betoogtrant, die voltaire zoo zeer meester was: daadzaken worden *verdicht*; snijdend en bekrompen — inatwkeurig wordt er geredekaveld en zegepraalend gesloten, als of alles was bewezen, zoodra er veel gesproken, maar in den grond niets gezegd is. Even belangstellend, als ik voorheen die bladen in handen nam, even zeer vernijd ik dit thans en met eenen zekeren schroom. Niet dat ik bevreesd ben voor de bespottelijke pseudo-almagt dier schrijvers, of dat hunne zin-bijstere taal mij een oogenblik beducht maakt voor onze natie — dat is voor allen, op welke breedte zij wonen mogen, die het wel met Koning en Vaderland meenen — want wat zou men dan? Een hoop verdreven Franschen, of verfranschte Nederlanders — geen NAPOLÉON, duizend bladen vol onzin en oproer geene *grande armée*. Holland is in dien staat, dat het niets kan verliezen door eenige maat van buiten; beroofd van zijnen wereldhandel slaat het daar, waar hierdoor onafhankelijker dan ooit. Minder rijk, minder magtig naar buiten dan onze voorouders, zijn wij meer eensgezind, meer magtig naar binnen, en slaan onze oogen noch naar het Oosten; gelijk de *Courrier*, noch naar het Westen, noch naar eene andere hemelstreek; maar *en face du Roi* — hij zal handhaven — en op ons zelve. Vrees derhalve in den eigenlijken zin, voor wat ook kan, het lezen van den *Courrier* niet inboezemen; daarom legt hem niemand uit de hand.

Maar, bij dergelijke taal, is het dat pijnlijk gevoel, hetwelk elk regtgeaard man ondervindt, als gezond verstand en redelijkheid worden overschreeuwd, zonder dat hij de stem der rede kan hooren, of aan anderen doen verstaan. Het is de verontwaardiging, die elk Nederlander gevoelt, met hem, al wat redelijk en verlicht is in Europa, als hij den vrijgezindsten Koning straffelofs ziet hopen, — en in en met hem het geheele Nederlandse volk, — door menschen, die nog onlangs voor den voormaligen Keizer kropen; die, van blinde onderwerping tot teugeloosheid overgaande, nimmer de vrijheid hebben gekend, noch kunnen kennen.

Zoo was het dan enkel toeval, dat mij, onder pakpapier en misdruk, No. 262 van den *Courrier* in handen kwam. Ik vond hier een verslag, of wederlegging, van zeker geschrift: *des états généraux*; par M^r. P. L., C. P****; en wel omtrent de taal. De schijnbare scherpsinnigheid, die in het geheele stuk heerscht, belst niet, dat de bekrompene denkbeelden van des steller, er eene geestelijke misgeboorte van hebben gemaakt. Bij alles stil te staan is onmogelijk: om te zeggen zonder bewijs, kan men kort wezen, en te gelijk over veel dingen nitspraak doen; zeggen en bewijzen tevens, vordert meer. Daarom meen ik hoofdzakelijk stil te staan, bij hetgeen er in voorkomt over de *algemeene taal van ons land*, het *Hollandsch*, onze *letterkunde* en *verdiensden*.

De steller wil betoogen, dat het *Fransch* de taal is, die in de *Nederlanden* het algemeenst wordt begrepen, en begint met te zeggen:

« De provincie *Henegouwen*, *Luik*, *Luxemburg*, *Namen* en het *Waalische* gedeelte van *Zuid-Brabant* zijn bevolkt met meer dan anderhalf miljoen inwoners, meer dan een vierde van de bevolking van het geheele koninkrijk; hier heeft men het Fransch niet alleen tot moedertaal, maar het *Waalisch*, een tongval die nauwelijks op den naam van Fransch aanspraak kan maken; de *gebruikelijke* taal is het Fransch: maar in de steden, onder den beschaafden stand echter alleen; ten ware dat men er nu, sedert 1814, door de zorg van het *Nederlandsch* bestuur voor de lagere scholen, en voor het onderwijs van dat aangebedene Fransch zelve, reeds zulk eene algemeene verbetering zag plaats hebben. Overigens spreekt en schrijft een gedeelte van *Luxemburg* *Hoogduitsch*. Omtrent het *Waalische* gedeelte van *Zuid-Brabant* kan ik niets bepalen: de *Courrier* intusschen zegge ons, uit welk gedeelte van *Brabant* de stellers van het verzoekschrift waren, in 1814 aan den Oostenrijkschen gouverneur-generaal de *VINCENT* aangeboden, waarbij zij vertoonden, hoe zij nog onder het *juk der Fransche taal* waren, en dat de *verbanning der Vlaamsche moest ophouden*.

« Want het is eene onnoozelheid, die het suffende van de *Gazette des Pays-Bas* en de lisse *sentimentelliteit* van den anderen kant van den Moerdijk waardig is, om zich te beroepen op de onbeschaafde tongval, die onze voorouders gebruikten, ten tijde van *MELIS STOKS*, of op die, die welke wij stamelen op den schoot onzer moeders of in de armen onzer minnen; wij zijn in de negentiende en niet in de veertiende eeuw, wij zijn mannen, geen kinderen. De stellers van het bovengedachte verzoekschrift waren dan of niet uit de negentiende eeuw, of zuigelingen? — De zin dezer woorden is: het is geene voldoende reden om het *Nederlandsch* te verwerpen, want het bestuur te hebben, *daarom*, *dewijl* het de taal onzer voorouders was, en onze moedertaal: maar de uitdrukking, in welke die zin of onzin is vervat, is *beledigend*, *onjuist* en hoogst *onbegrijpelijk*. Nooit heeft men den Nederlanders *sentimentelliteit* toegeschreven, integendeel zijn zij eenparig eender voor te knel van aard, dan voor overdreven gevoelig gehouden. Is de geluchtheid aan de taal van *MELIS STOKS*, van sive en huine moedertaal, die van hun en uw voorvaders eens overdraven kunstgebeligheid; dan hebben zij die gemeen met Romeinen en Britten, Duitschers en Grieken, met alle volken, die een eigen taal hadden; en dan is de uitdrukking even onjuist, als die van *den* *Moerdijk*.

« Waarom ons, de Nederlanders die hunne moedertaal willen spreken, aangevozen door eene plaats die noch historisch merkwaardig is, noch door hie en gheen eene afschending markt voor de taal: de *Vaderlander*, de *Landman* worden aaz den anderen kant gedrukt en gelezen: *Noord-Brabant*, *Zeeland*, *Vlaanderen*, enz. liggen niet aan *gene* zijde van den *Moerdijk*. Niet uit *sentimentelliteit*, wils dat oerst laat, te gelijk met *Fransche* *moden* en *reukwateren* is overgenomen; want omdat wij ons, in de taal van *MELIS STOKS*, niet den *Moerdijk* herinneren, maar *Furnhout*, *Nieuwpoort*, de *Sand*, *Chattam*, *Dijversbank*, *Agters*, eene reeks van roemwaardige herinneringen in alle wereldtreken. Ma

« ón woord, de *besluitend* van *sentimentelliteit* is ongerijmd, en dwaalt de de schrijver niet moedwillig, dan had hij bij de vrijheidslievende heeren, die in 1813 prefecten waren in *Holland*, genoeg kunnen vernemen, dat zij toen om geheel andere reden dan onze *sentimentelliteit* zich *retireerden*. Had de steller eenig begrip van het verhand der taal tot de denkwijze van een volk, of de geschiedenis met eenige vrucht doorgelopen, dit gedeelte van zijn geschrift, om geen medelijden met zijne redenering te verwakken, was, naar zin en vorm, achter gelieven.

« De zaak is hier niet, dat er door het staatsbestuur met ons kinderen of schooloefeningen worden gehouden. Is de schrijver wezenlijk een *Vlaam* of *Brabander*, die, zoo als hij zoo even zeide, als kind *Vlaamsch* sprak, dan beteekent zijn *ons*, dat alle *Zuid-Nederlanders* het *Vlaamsch* tot moedertaal te hebben: en deze geestige trek is dan geent valsch vernuft alleen, maar geheel valsch; het staatsbestuur spreekt hem dan aan in zijne *moedertaal*, de eenige van de welke het zeker is, dat hij die ten minste verstaat. Is hij een *Franschman*, dan is die *aardigheid* hoogst onbescheiden, door het beeld eener school te misbruiken, en het gouvernement in een belagchelijk licht te *wilten* plaatsen, wegens deszelfs zorg voor het onderwijs. Het was toch niet *liberaalder* dan nu, zoo er bij ons, even als in *Frankrijk*, op de staatsbegrooting, volgens de berekening van den *baron DUPIN*, meer voor de opklopping van een veulen, dan voor de opvoeding van een staatsburger was uitgetrokken? Hij vervolgt: « welke taal dan wordt gewoonlijk bij ons gebruikt? In welke taal onderhouden wij onze maatschappelijke belangen, behandelende wij onze huisselijke betrekkingen, die van handel en nijverheids *Interieurs* in die, welke hij wil; *Hollandsch* of *Fransch* enz.? De vraag is overbodig, zonder aanleiding, als uit de lucht gegrepen.

« In welke taal beoefenen wij de wetenschap, de letterkunde en kunst; de godsdienst en wijsbegeerte? Misschien alles in het *Fransch*: maar welk beschaafd man moet het niet afkeuren? Beoefen de wetenschappen en kunsten, zoo veel mogelijk, in *alle* talen; voor de letterkunde, de oude klassiken in de eerste plaats, gelijk alle beschaafde volken; voor de godsdienst diezelfde taal, die gij op den schoot uwer moeder stamelt; godsdienst kent geene kunst; voor de wijsbegeerte eindelijk het *Duitsch*, na het *Grieksch*, in de eerste plaats. *Frankrijk* heeft na *DES CARTES* geen *philosophen* van eenig aanbelang, maar wel *philosophasters* opgeleverd; zie de *Franschen* zelve! Hoe ijverig beoefenen zij de studie van het *Hoogduitsch*, om, volgens den raad van *Madame DE STAEL HOLSTEIN*, (1) hunne *voorouders* letterkunde met eenige *nieuwe denkbeelden* te verrijken.

« Welke tijdschriften lezen wij? In welke taal laat het *ministerie* de zijne uitkomen. Als de heer *VAN MAANEN* ons eenig geschrift van den dag bestemt, laat hij het dan in het *Nederduitsch* stellen? Niets even aart de onbeschaamdheid, waarmede men de landtaal durft noemen « die taal, welke men zelf genoodzaakt is niet te gebruiken, als men in « derdaad tot het land wil spreken.»

« Wij? dit kunnen hier geen andere zijn dan die, welke hier boven hunne moedertaal te gelijk met hunne voedsters verlieten; voor dezulken laat het *ministerie* eene *Fransche* Staats-Courant uitkomen; eene vertaling; en, zoo het wezenlijk ook nog andere bladen en staatkundige schriften laat drukken, die dan *alleen* tegen de *Franschgezinde* partij kunnen gericht zijn, laat het die ook in het *Fransch* stellen, dewijl het *Fransch* zou zijn, of zich tot voedsterlingen op den schoot hunner minnen te richten, of iemand in eene taal te willen overtuigen, die hij niet wil lezen. In dit alles is niets onbeschaams, maar eene blijkbare opvolging van de eenvondige wetten van het gezond menschenverstand. Maar het is meer dan *onbeschaamd*, het is het gezond verstand beledigen, *zelf eerst* te zeggen, dat *alleen* een *vierde* van 's lands inwoners het *Fransch* tot *moedertaal* hebben, en dan te laten volgen dat de *minister* de *moedertaal* der drie andere deelen genoodzaakt zou wezen *niet* te gebruiken, als hij tot het algemeene land wilde spreken; dit is bare *onzin*. — En voor *wien* is men nu begonnen den *Catholique* uit te geven in het *Vlaamsch*? voor de *Franschen*?

« Het *Fransch* is dan de moedertaal van een vierde des lands, en de « gebruikelijkste in de drie andere, van alle die er bekend zijn.»

Het *Fransch* is, ook in het noordelijk gedeelte, vrij algemeen in *Nederland* verspreid; dit is niet te ontkennen, en ieder nadenkende ziet sedert jaren met smart, hoe veel tijd er voor echte wetenschap en volksbeschaving verloren gaat bij een aantal jonge lieden, die noch tot handel, noch tot wetenschappen bestemd, volstrekt geen nut trekken van dit, voor hen geheel ijdel mode-sieraad; hoe velen onder den *adel* en *hoogere* standen de taal van hunne *gouverneurs* en *femmes de chambre* hebben overgenomen.

Hoezeer echter deze taal verspreid is, is het letterlijk onwaar, dat zij de algemeenste zou zijn in *Nederlanden*; het *Nederduitsch* in zijne hoofdtongvallen, *Hollandsch* en *Vlaamsch*, met de kleinere bijakken, is oortegenwoordig de *eenige* algemeene taal; en tegen een miljoen, die *hulter* *qualiter* *Fransch* zijn, zijn er zeker drie, die alleen hunne land- en moedertaal kennen. En hoe is dan nog die kennis van het *Fransch*, bij negentig van de honderd? Hoe kan de kennis van eene levendige, vreedende taal zijn, bij geheele volksklassen? De schrijver van den *Courrier* moet daaromtrent zelf nitspraak kunnen doen: de heer *CLAES* in zijn *Fransch*, dat krachtige *car sinon*, moet hem nog bij *figgen*. Van daar is het ook dat het *ginds*, even *als hier*, nadat het met den *vredendeling* of in den *ingang* is gebruikt, bij het terugkeeren onder de zijnen, als een *plegtewoord*, wordt afgelegd.

« Zij is die (de taal) onzer beschaving. Zonder die beschaving, zoo als zij is, te willen onderzoeken, kan men gerasteloos beweren, dat veel eer de *Fransche* taal de oorzaak van den betrekkelijken trageren gang van *Belgie* in beschaving is. Echte beschaving is de vrucht van eene vlijtig behoude letterkunde, en dan alleen bloeit letterkunde, wanneer den schrijver eene taal ten dienste staat, waarover hij *zelf kan en mag* oordeelen; wanneer geen vreemde regtbank, maar zijne ionige overtuiging en oefende smaak, zijn stijl voor echt en zuiver verklaren. Deze algemeene waarheid bewijst *Belgie*, en tevens dat hetzelfde aan het

(1) *De la Littérature par Min. de STAEL-HOLSTEIN*. — Ten dien einde, komt ook te *Parijs*, bij *LEFRANT*, opzettelijk een maandwerk uit, sedert 1827, onder den titel van *Revue Germanique*.

Fransch niet zijn voortgang, maar stilstand heeft te danken. Waar zijn de Belgische voortbrengselen van den geest? Waar is de Belgische letterkunde? België heeft genoegzaam geene letterkunde: want het had geene taal. Het vaderland van RUBENS had zich in de letteren, gelijk in de kunsten, beroemd gemaakt: maar de man van genie vond het zwaar als de eerste op te treden in eene verwaarloosde moedertaal, nog nederend en ontmoedigend, om bij het mededeelen van de vruchten van zijn geest in een nederig voorberigt, den Franschen om verschoning te vragen voor zijn stijl, en de gezondste denkbeelden bespottelijk te zien worden, door een' misslag tegen de eene of andere taal-fijne niet door wijsgeerige begrippen, maar door gril en mode tot wet gesteld. Na verwerpe de *Courrier* deze redenering, en telle de beroemde letterkundigen op, die, in België geboren en opgevoed, in echt onberispelijk Fransch *zelve* hebben geschreven. (Het vervolg hierna.)

GESCHIEDKUNDIGE HERINNERINGEN.

- Den 15^{den} November 1315 had de eerste veldslag der Zwitsers plaats, tot herkrijging hunner verlorene vrijheid.
- Den 15^{den} dito 1813 verlieten de laatste Fransche beambten de stad Amsterdam.
- Den 16^{den} dito 1272 stierf HENDRIK III, Koning van Engeland.
- Den 16^{den} dito 1747 werd door de Vereenigde Staten de bekende resolutie op het Erfstadhouderschap uitgevaardigd.
- Den 17^{den} dito 1784 werd de loffelijke Maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen, opgericht; eene Maatschappij, die thans bestaat uit 192 Afdelingen of departementen en 1374 leden, en haren heilzamen invloed in alle streken van ons vaderland verspreidt.
- Den 17^{den} dito 1545 gaf LUTZAK zijne eerste les in de school te Wittenberg.
- Den 17^{den} dito 1558 stierf MARIJA, Koningin van Engeland.
- Den 17^{den} dito 1587 werd de beroemde prins der Nederduitsehe dichtkunst, JOOST VAN DEN VONDEK, te Keulen geboren.

ARNHEM, den 17^{den} November.

Het water is hoog in den Rijn aan de Paal:

- Den 16 Nov. 3 El 7 Palm o Duim; gewassen 30 D., gevallen 0 D
- Den 17 dito 4 El 0 Palm o Duim; gewassen 30 D., gevallen 0 D

Heden beviel vrij voorspoedig van eene welgeschapene dochter, LOUISE HENRIETTE TROOST, geliefde Echtgenote van

ARNHEM,
den 15^{den} November
1829.

EDUARD QUACK.

BURGEMEESTER en ASSESSOREN der GEMEENTE APeldoorn

zijn voornemens, onder nadere approbatie van Hun Edele Groot Achtbare Heeren Gedeputeerde Staten der provincie Gelderland, op Woensdag den 25sten November 1829, 's morgens ten elf ure, in het Gemeente-Huis te Apeldoorn aan te besteden:

1. Het BOUWEN eener HOUTEN BRUG met STEENEN LANDHOFFDEN en een MLD DEN JUK, over de Rivier de Grift, in den ondermuntten Straatweg van Arnhem naar Apeldoorn, nabij laatstgenoemde plaats, met de LEVERING van alle MATERI- ALEN.

Zullende Bestek en Teekening van heden tot den dag der aanbesteding, Zondag uitgezonderd, voor een ieder ter viste liggen aan het Gemeente-Huis voornoemd, van 's morgens 9 tot 's middags 12 uren.

Apeldoorn, den 12^{den} November 1829.
Burgemeester en Assessoren voornoemd,
A. J. J. A. VAN HEECKEREN.
Ter Ordonnantie,
De Secretaris der Gemeente,
A. H. VAN AKEN.

Op een der vrijkste standen, binnen de Stad Zutphen, wordt UIT DE HANDE KOOP aangeboden, een zeer modern WOONHUIS, hebbende een fraai uitzigt, voorzien van twee BENEDENKAMERS en een ALKOOF, drie BOVENKAMERS en MEIDENKAMERTJE, voorts KEUKEN, ZOLDER en KELDER, zijnde zoo wel de Boven- als Beneden-Kamers allen Behangen, waarvan drie met STOEKPLAATSEN voorzien; hierop reflecteerende, adresseere men zich niet gefrankeerde brieven onder letter V. n. bij den Mr. Timmerman W. VAN Q.O.X. op 't Schipstoel te Zutphen.

Den 22^{den} November 1829 zal, ten Baadhuijs der Stad Arnhem, in het openbaar worden verkocht: eene adellijke woning van J. P. TEN BOONEN, grootzeden, met eenen tuin, staande op Stads Wallen.

Alle degenen, welke het door hen verschuldigde aan den failliet Boedel van Meijuffr. LICHTENBELT, geb. BOSMAN, koopvrouw te Arnhem, nog niet hebben voldaan, worden bij deze nogmaals aangemaand, om zulks binnen acht dagen aan de Ondergeteekenden te voldoen, zellende na dien tijd geregelijke vervolgingen worden ingesteld.

Arnhem, den 18^{den} November 1829.
De Provisionele Syndic,
E. SCHEIDJUS,
J. VAN DER MAST.

De Gebroeders AUGUST herbigtet hunne geerde begunstigers, dat zij alhier zijn aangekomen met een assortiment LAKENS, DUFFEL en BRABANDSCHE KIELEN. Logeren bij ROBERT, op de Grootte Markt, te Arnhem.

De Notaris H. O. E. F. H. A. M. E. R. zal op den posten November 1829, des woensdags om elf uren, in het Logement de Paauw, te Elburg, bij finale loeslag, verkoopen:

- 10. De WIND-KOORN-MOLEN, op de Hoop, buiten de Goochpoort te Elburg, aan den Straatweg, met het HUIS van den Molenaar, ingezet op f 7205.—
  - 20. Een stuk HOOI of WELLAND, in Oosterwold, No. 885, groot eene Bundel, 27 Rooden en 36 Ellen, staande op f 576.—
- Nader informatie ten Kantore van den Notaris, vercoemd, binnen Elburg.

TE KOOP: eene Melkgeveende FZELLEN, Te bevrigen bij D. HENNY te Velp.

Mm. LYBART a l'honneur d'annoncer qu'elle arrivera en cette ville, Dimanche 29 de courant, avec un tres bel assortiment de MONTRES, de VEATCHES, ainsi que de MONTRES, de toutes sortes d'objets de parure. L'assortiment complet, en de franchise des Marchandises, quelle aura cette fois en satisfaction d'offrir aux Dames; lui fait esperer qu'elles voudront bien lui continuer la confiance qu'elles ont eu la bonte de lui donner ce jour.

Elle sera déballée à la Couronne et ne fera plus honneur son arrivée que pas celle-ci.

Bij BREST VAN KEMPEN, Boekverkooper te Brussel, is van de pers gekomen en aan zijne Correspondenten verzonden:

- J. BOSACHA, Grieksch Leesboek, 2de deel f. 1. 100.
- Latijnsche Grammatica, ten gebruik der Athenaei, Collegien en Latijnsche Scholen, 2 deelen, 2de druk f. 1. 50.
- Voorts is, ingevolge overeenkomst met de Auteurs en den Uitgever, alleen bij hem verkrijgbaar:
- G. LAUTS, voorlezingen over de Nederlandsche Letterkunde, 1ste deel, 80. velin papier, f. 2.
- Idem, 1ste deel in 12de f. 1. 25.
- C. F. SCHARTEN, Gids voor de Onder-Officieren en Korporaals van de Infanterie, 3de druk, 180., vermeenderd met een bijvoegsel over de woonplandienst f. 1. 25.
- C. F. SCHARTEN, Bijvoegsel over de Voorpostendienste, afsonderlijk f. 0. 25.
- Almanak voor Blijgestigen, vijfde jaar, 1830 met Statoren Muziekstukjes f. 0. 60.
- Idem, op velin papier, in fraai gedrukte kartonnenband f. 0. 75.
- Idem, op fijn gesatineerd velin papier, in koper, verguld op steel f. 1.

Zijnde ook bovenstaande artikelen aan alle Correspondenten verzonden.

Bij den Boekhandelaar en Boekdrukker V. C. VAN EESTEREN, op het Grooten Noorderdijk te Amsterdam, is van de pers gekomen de volgende Werken van de Pers gekomen:

- 1. ZENOSKE, Zwitsersche Vertellingen, een deel compleet, met gegr. titel en vignet.
  - 2. BILDERBECK, (von) Wezenlijkheid en Schijn, een Tableau der Zeden van onzen tijd, eerste deel, met gegraveerde titel en vignet. Het 2de en laatste deel hiervan, is reeds ter Persa en volgt nog in dit jaar.
  - 3. STURMER, Reis naar Konstantinopel, enz. een deel kompl. met gegr. titel en vignet.
  - 4. Korte Beschrijving van Konstantinopel, in 't Hoofdstuk van de Toosche Rijk.
  - 5. BARBAZ, Ernst en Boerleij, of verzameling van losse Dichtwerkjes, bevattende: De mensch naakt en gekleed, Het Tooneelvermaak, Amsteldam op nacht beschouwd, Het der Kwadsprekendheid, Waardigheid der Hollandsche Natie in tegenwoordig, Wandelingen langs den IJssel, Het van Nederlands Burgerstand, Weelde en vervat, of Amsteldamsche Parys, een deel compleet f. 1. 80.
  - 6. BARBAZ, Amsteldam bij den Nacht beschouwd, Boestig Dichtstuk, 3de druk f. 0. 40.
- Beide laatstgenoemde moeten voor rekening worden ontboden.
- 7. De Laatste dag van JOHN BICK, of de man met drie Vrouwen, Romantische Tooneelmatige Scherze, met zang, door C. ALX. VAN RAY f. 0. 45.

Bij BROESE en GOMP., te Brats, is uitgegeven en lepens in verband met het Christelijk Kerkbestuur, in de vroegste tijden tot op den tegenwoordigen tijd, door de Yzer, Dokter en Hoopdokter der Godgeleerdheid te Groningen, in een deel compleet f. 7. 00.

- Hetzelve bevat de volgende vier belangrijke Tijdrekken:
  - 10. Geschiedenis van het Christelijk Kerkbestuur in de vroegste tijden, voor zoo verre hetzelfde betrekking heeft op het Patroonaatrecht, tot aan de vollenheerschappij van GONSTANTIAN den Groeten.
  - 20. Geschiedenis van het Patroonaatrecht, in verband met het Christelijk Kerkbestuur, sedert GONSTANTIAN den Groeten tot KAREL den Groeten.
  - 30. Geschiedenis van het Patroonaatrecht, in verband met het Christelijk Kerkbestuur, sedert KAREL den Groeten tot de hervorming in de zestiende eeuw.
  - 40. Geschiedenis van het Patroonaatrecht, in verband met het Christelijk Kerkbestuur, sedert de kerkhervorming tot den tegenwoordigen tijd.